

MONITORING JEDNOSTEK ADMINISTRACJI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO POD KĄTEM DOSTOSOWANIA
DO POSTANOWIEŃ KONWENCJI ONZ O PRAWACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
RAPORT ZBIORCZY

Załącznik 1
Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie urzędu wojewódzkiego, administracji zespolonej, urzędu marszałkowskiego

	Urząd wojewódzki wraz z delegaturami	Administracja zespolona działająca na poziomie wojewódzkim	Urząd marszałkowski wraz z wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi					
	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie	Kuratorium Oświaty w Warszawie	Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Warszawie	Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Obszary objęte monitoringiem								
1. Dostępność budynków (monitoring prowadzony zgodnie z załącznikiem 3 <i>Matryca diagnostyczna – dostępność</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Konsultacje społeczne instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Kompetencje pracowników instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 1. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
7. Wypełnianie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	x	x	x	x	x	x	x	x
8. Dostęp do informacji o usługach ofertach pracy i szkoleniach								x
9. Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji								x
10. Dostępność usług i urzędzeń dla OzN								x
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu								x
12. Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN								x
13. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego								x
14. Działania w zakresie ochrony życia								x
15. Instrumenty rynku pracy								x
16. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej								x
17. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia								x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 1. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Obszary dodatkowe objęte monitoringiem								
Dostępność usług i urządzeń dla OzN			x					
Działalność wojewódzkich pełnomocników ds. równego traktowania, pełnomocników ds. OzN								x

Tab. 2. Obszary objęte monitoringiem na poziomie starostw powiatowych/urzędów miast, cz. 1

1.	Starostwa powiatowe/urzędy miast (w miastach na prawach powiatu) wraz z jednostkami organizacyjnymi powiatu/miasta na prawach powiatu						
	Starostwo Powiatowe w Koźienicach	Starostwo Powiatowe w Sokółowie Podlaskim	Starostwo Powiatowe w Pruszkowie	Urząd Miasta Stołecznego Warszawy	Starostwo Powiatowe w Legionowie	Starostwo Powiatowe w Zwoleńiu	Starostwo Powiatowe w Pułtusk
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Obszary objęte monitoringiem							
1. Dostępność budynków (monitoring prowadzony zgodnie z załącznikiem 3 <i>Matryca diagnostyczna – dostępność</i>)	x	x	x	x	x	x	x
2. Dostosowanie form informacji do potrzeb OzN	x	x	x	x	x	x	x
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	x	x	x	x	x	x	x
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	x	x	x	x	x	x	x
5. Konsultacje społeczne w instytucji	x	x	x	x	x	x	x
6. Kompetencje pracowników instytucji	x	x	x	x	x	x	x
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 2. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
8. Dostęp do informacji o usługach ofertach pracy i szkoleniach	x	x	x	x	x	x	x
9. Dostępność przestrzeni publicznych	x	x	x	x	x	x	x
10. Dostępność usług i urządzeń dla osób z niepełnosprawnościami	x	x	x	x	x	x	x
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	x	x	x	x	x	x	x
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	x	x	x	x	x	x	x
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	x	x	x	x	x	x	x
14. Działania w zakresie ochrony życia	x	x	x	x	x	x	x
15. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej OzN	x	x	x	x	x	x	x
16. Instrumenty rynku pracy	x	x	x	x	x	x	x
17. Mobilność osoby z niepełnosprawnością	x	x	x	x	x	x	x
18. Organizacja oświaty	x	x	x	x	x	x	x
19. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	x	x	x	x	x	x	x
20. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	x	x	x	x	x	x	x
21. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	x	x	x	x	x	x	x
22. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	x	x	x	x	x	x	x
Obszary dodatkowe objęte monitoringiem							
Działania na rzecz mieszkalnictwa	x	x	x	x	x	x	
Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji							x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 3. Obszary objęte monitoringiem na poziomie starostw powiatowych/urzędów miast, cz. 2

	Starostwa powiatowe/urzędy miast (w miastach na prawach powiatu) wraz z jednostkami organizacyjnymi powiatu/miasta na prawach powiatu							Starostwo Powiatowe w Białobrzegach
	Starostwo Powiatowe w Sierpcu	Starostwo Powiatowe w Węgrowie	Starostwo Powiatowe w Wołominie	Starostwo Powiatowe w Piasecznie	Powiat Warszawski Zachodni	Starostwo Powiatowe w Siedlcach	Urząd Miasta Płock	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Obszary objęte monitoringiem								
1. Dostępność budynków (monitoring prowadzony zgodnie z załącznikiem 3 <i>Matryca diagnostyczna – dostępność</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Dostosowanie form informacji do potrzeb OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Konsultacje społeczne w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Kompetencje pracowników instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	x	x	x	x	x	x	x	x
8. Dostęp do informacji o usługach ofertach pracy i szkoleniach	x	x	x	x	x	x	x	x
9. Dostępność przestrzeni publicznych	x	x	x	x	x	x	x	x
10. Dostępność usług i urządzeń dla OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	x	x	x	x	x	x	x	x
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 3. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	x	x	x	x	x	x	x	x
14. Działania w zakresie ochrony życia	x	x	x	x	x	x	x	x
15. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
16. Instrumenty rynku pracy	x	x	x	x	x	x	x	x
17. Mobilność OzN	x	x	x	x	x	x	x	x
18. Organizacja oświaty	x	x	x	x	x	x	x	x
19. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	x	x	x	x	x	x	x	x
20. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	x	x	x	x	x	x	x	x
21. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	x	x	x	x	x	x	x	x
22. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	x	x	x	x	x	x	x	x
Obszary dodatkowe objęte monitoringiem								
Działania na rzecz mieszkalnictwa	x		x		x	x	x	x
Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji		x		x				
Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad do spraw OzN	x		x					

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 4. Obszary objęte monitoringiem na poziomie urzędów gmin wraz z jednostkami organizacyjnymi gminy, cz. 1

1.	Urzędy gmin wraz z jednostkami organizacyjnymi gminy											
	Urząd Gminy Gostynin	Urząd Gminy Żyrardów	Urząd Gminy Wołomin	Urząd Gminy Drobin	Urząd Gminy Opinogóra Górna	Urząd Gminy Szczutowo	Urząd Gminy Platerów	Urząd Gminy Belsk Duży	Urząd Gminy Piastów	Urząd Gminy Ciechanów	Urząd Gminy Nasielsk	Urząd Gminy Jabłonna
2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
Obszary objęte monitoringiem												
1. Dostępność budynków (monitoring prowadzony zgodnie z załącznikiem 3 <i>Matryca diagnostyczna – dostępność</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Dostosowanie form informacji do potrzeb OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Konsultacje społeczne w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Kompetencje pracowników instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8. Dostępność informacji oraz udział w wyborach i referendach	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
9. Dostępność przestrzeni publicznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10. Dostępność usług i urzędzeń dla OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 4. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
14. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
15. Mobilność OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
16. Organizacja oświaty	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
17. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
18. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
19. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
20. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 4. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Obszary dodatkowe objęte monitoringiem												
Działania w zakresie ochrony życia	x	x	x	x		x	x	x				
Działania na rzecz mieszkalnictwa		x						x				
Współpraca na rzecz aktywizacji zawodowej					x				x	x		
Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych											x	x

Tab. 5. Obszary objęte monitoringiem na poziomie urzędów gmin wraz z jednostkami organizacyjnymi gminy, cz. 2

1.	Urzędy gmin wraz z jednostkami organizacyjnymi gminy													
	Urząd Gminy Stara Błotnica	Urząd Gminy Grójec	Urząd Gminy Michałowice	Urząd Gminy Lesznowola	Urząd Gminy Bulkowo	Urząd Gminy Kobyłka	Urząd Gminy Łaskarzew	Urząd Gminy Solec nad Wisłą	Urząd Gminy Lipsko	Urząd Gminy Nur	Urząd Gminy Odrzywół	Urząd Gminy Wiśniew	Urząd Gminy i Miasta Wyszogród	Urząd Gminy Czerwin
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
Obszary objęte monitoringiem														
1. Dostępność budynków (monitoring prowadzony zgodnie z załącznikiem 3 <i>Matryca diagnostyczna – dostępność</i>)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2. Dostosowanie form informacji do potrzeb OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 5. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11.	12.	13.	14.	15.
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5. Konsultacje społeczne w instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6. Kompetencje pracowników instytucji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8. Dostępność informacji oraz udział w wyborach i referendach	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
9. Dostępność przestrzeni publicznych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10. Dostępność usług i urzędzeń dla osób z niepełnosprawnościami	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
14. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 5. cd.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11.	12.	13.	14.	15.
15. Mobilność OzN	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
16. Organizacja oświaty	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
17. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
18. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
19. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
20. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Obszary dodatkowe objęte monitoringiem														
Działania w zakresie ochrony życia					x				x		x	x		
Działania na rzecz mieszkalnictwa							x				x	x		x
Współpraca na rzecz aktywizacji zawodowej				x		x		x		x			x	
Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych			x											
Dostęp do informacji o usługach urzędów pracy	x													
Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji		x												

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 6. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie wraz z delegaturami

MAZOWIECKI URZĄD WOJEWÓDZKI				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1. Dostępność budynków	oznaczenie kolorem niebieskim miejsca postojowego dla osób z niepełnosprawnością przy budynku Delegatury Urzędu Wojewódzkiego	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	stworzenie napisów/audiodeskrypcji do filmów załączanych do artykułów w aktualnościach na stronie urzędu
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
5. Konsultacje społeczne w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
6. Kompetencje pracowników instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 7. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla administracji zespolonej

ADMINISTRACJA ZESPOLONA				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1. Dostępność budynków	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	wyposażenie schodów/pochylni w poręcze
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	dostosowanie strony internetowej i treści do standardów WCAG 2.0
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	rozważenie możliwości elastycznych form zatrudnienia, stworzenie katalogu zadań, które pracownik może wykonywać zdalnie, np. z domu
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
5. Konsultacje społeczne w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
6. Kompetencje pracowników instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) wprowadzenie szkolenia z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością, jako obowiązkowego dla nowych pracowników zajmujących się obsługą klienta w instytucji; 2) przeprowadzenie przez instytucję analizy dostępności szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością w 2019 r. i następnych latach oraz skierowanie na nie minimum 3 pracowników.
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 8. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego wraz z jednostkami organizacyjnymi

URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni	brak lub pojedyncze rekomendacje	usunięcie nieprzymocowanych wycieraczek zewnętrznych i wewnętrznych lub zastąpienie ich rozwiązaniami systemowymi (zlicowanymi z podłożem)	brak lub pojedyncze rekomendacje
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
5. Konsultacje społeczne w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
6. Kompetencje pracowników instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	przeprowadzanie szkoleń dla pracowników instytucji dotyczących w szczególności dostępności architektonicznej, dostępności cyfrowej, dostępności inwestycji uwzględniających potrzeby OzN
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
8. Dostęp do informacji o usługach ofertach pracy i szkoleniach	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 8. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
9. Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
10. Dostępność usług i urządzeń dla OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	przegląd budynków, procedur, standardów dostępności obiektów i wydarzeń kulturalnych
12. Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
13. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
14. Działania z zakresu ochrony życia	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
15. Instrumenty rynku pracy	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
16. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
17. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
Obszar dodatkowy: działalność wojewódzkich pełnomocników ds. równego traktowania, pełnomocników ds. OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla starostw powiatowych/urzędów miast

STAROSTWA POWIATOWE/URZĘDY MIAST (bez PUP i PCPR)				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	1) kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni; 2) zapoznanie się z publikacją <i>Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając koncepcje uniwersalnego projektowania – poradnik</i> wydaną przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	przymocowanie zewnętrznych i wewnętrznych wycieraczek i dywanów lub zastąpienie ich rozwiązaniami systemowymi (zlicowanymi z podłożem)	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi	1) wyposażenie stanowisk obsługi w urządzenie starostwa powiatowego w stanowiskową pętlę indukcyjną; 2) zamontowanie poprawnych poręczy w windzie, przy schodach, w toaletach
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	1) zapoznanie się z raportem z audytu dostępności strony internetowej powiatu; 2) dostosowanie strony internetowej do standardów WCAG 2.0 lub wykonanie nowej strony, spełniającej standardy	dostosowanie strony internetowej do standardów WCAG 2.0	wprowadzenie procedury (lub modyfikacji istniejącej procedury) obligującej administratora strony internetowej, programistów oraz redaktorów do korzystania z zasad ujętych w podręczniku <i>Dostępne strony – dostępność serwisów internetowych</i> zawierającym skrócony opis standardu WCAG 2.0	1) wprowadzenie wszystkich rekomendacji z załączonego raportu z audytu dostępności strony internetowej; 2) dostosowanie strony starostwa powiatowego oraz stron jednostek organizacyjnych do standardów WCAG 2.0

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	1) kontynuowanie upubliczniania zapisu w trakcie naboru na wolne stanowiska urzędnicze informacji o osiągnięciu lub nie wskaźnika 6% zatrudnienia OzN oraz zamieszczanie ogłoszeń o wolnych stanowiskach w formacie dostępnym – dokument Word lub plik PDF; 2) w treści ogłoszenia lub na stronie o naborze na wolne stanowisko podawać informację o dostępności budynku oraz stanowiska pracy dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	publikowanie treści ogłoszeń o wolnych stanowiskach w formacie dostępnym – dokument Word lub plik PDF	1) wysyłanie informacji o naborze na wolne stanowiska urzędnicze dostępne dla OzN do organizacji pozarządowych w szczególności do organizacji zajmujących się pośrednictwem pracy dla OzN; 2) wysyłanie informacji o naborze na wolne stanowiska urzędnicze dostępne dla OzN do organizacji pozarządowych, w szczególności do organizacji działających na rzecz OzN	1) rozważenie możliwości elastycznych form zatrudnienia, stworzenie katalogu zadań, które pracownik może wykonywać zdalnie, np. z domu; 2) przy zatrudnianiu OzN zapewnić dostosowanie stanowiska pracy zgodnie z potrzebami określonymi przez pracownika (np. ergonomiczne biurko i krzesło, komputer z odpowiednim oprogramowaniem, odpowiednie oświetlenie itp.)
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	1) stosowanie w kontaktach z OzN określenia „osoba z niepełnosprawnością” zamiast „osoba niepełnosprawna”; 2) utworzenie na stronie internetowej starostwa wydzielonej zakładki, zbierającej najważniejsze informacje, przydatne dla OzN	promowanie wśród ogółu mieszkańców miasta informacji na temat niepełnosprawności w szczególności poprzez zamieszczanie informacji o akcjach na rzecz OzN lub też z ich udziałem na stronach www i w mediach społecznościowych	brak lub pojedyncze rekomendacje	informowanie na stronie internetowej urzędu o obchodach dni, świąt czy akcjach związanych z tematyką niepełnosprawności

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
5. Konsultacje społeczne w instytucji	przyjęcie i stosowanie zasady pytania o specjalne potrzeby uczestników/uczestniczek konsultacji (np. symultaniczny przekaz tekstowy, tłumacz PJM, pętla indukcyjna, powiększony tekst, wsparcie asystenta)	1) zagwarantowanie dostępności informacji, sposobu zbierania opinii społecznych poprzez przygotowanie informacji o konsultacjach w druku powiększonym, bez zbędnych ozdobników (np. Arial, min. 14 pkt., tekst równany do lewej, prostym językiem; 2) organizowanie konsultacji społecznych tylko w miejscach spełniających kryteria uniwersalnego projektowania, z możliwością dojazdu dostępną komunikacją zbiorową/zapewnienie dojazdu	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) dopuszczenie możliwości konsultacji zdalnych (przez Internet – za pomocą e-maila, poprzez ankiety on-line, np. survio, ankiety google lub przez specjalną platformę); 2) instalacja macierzowych pętli indukcyjnych i urządzeń do audiodeskrypcji w trakcie konsultacji; 3) zapewnienie możliwości transportu specjalistycznego osobom z ograniczonymi możliwościami w poruszaniu się, które zgłoszą chęć udziału w konsultacjach społecznych
6. Kompetencje pracowników instytucji	1) zobowiązanie pracowników instytucji oraz podległych jej jednostek organizacyjnych do zapoznania się z treścią Konwencji poprzez przesłanie pisma informacyjnego oraz zamieszczenie linku do treści Konwencji na stronie internetowej instytucji w łatwym do znalezienia miejscu; 2) przeprowadzenie wśród pracowników instytucji ankiety mającej na celu zobrazowanie potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością	przeprowadzenie przez instytucję analizy potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością oraz dostępności takich szkoleń	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) stworzenie planu szkoleń cyklicznych i weryfikowania wiedzy pracowników z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością; 2) udostępnienie usługi widoetłumacza PJM dla głuchych; połączenie z tłumaczem powinno być powszechne, dyskretne i szybkie; 3) wprowadzenie szkolenia z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością jako obowiązkowego dla nowych pracowników instytucji oraz jej jednostek; 4) przygotowanie nagrania wideo z tłumaczeniem PJM stanowiącego instrukcję „Jak załatwić sprawę w starostwie powiatowym”

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	umieszczenie treści Konwencji w dostępnej formie na stronie internetowej w celu zwrócenia uwagi mieszkańców na jej treść i związaną z nią problematykę	stosowanie klauzul społecznych, w przypadkach gdy jest to możliwe i celowe	wprowadzenie procedury informowania NGO o tworzonych w jednostce programach/strategiach dotyczących OzN, realizowanych projektach lub innych inicjatywach jednostki. Procedura powinna zobowiązywać wyznaczonych pracowników do przekazania ww. informacji drogą mailową wskazanym organizacjom pozarządowym i środowiskom związanym bezpośrednio i pośrednio z działaniami na rzecz OzN	1) weryfikacja obowiązujących aktów prawnych pod kątem zgodności z zapisami Konwencji; 2) wprowadzenie procedury informowania NGO o tworzonych w jednostce programach/strategiach dotyczących OzN, realizowanych projektach lub innych inicjatywach dot. OzN. Procedura powinna zobowiązywać wyznaczonych pracowników do przekazania ww. informacji drogą mailową wskazanym organizacjom pozarządowym i środowiskom związanym bezpośrednio i pośrednio z działaniami na rzecz OzN
8. Dostęp do informacji o usługach urzędów pracy	brak	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
9. Dostępność przestrzeni publicznych	przygotowanie/ przeprowadzenie ankiety mającej na celu zobrazowanie potrzeb OzN na terenie powiatu w zakresie dostępności architektonicznej i komunikacyjnej na terenie powiatu	1) dokonanie analizy raportu z ankiety nt. dostępności architektonicznej powiatu; 2) ustalenie kanałów zbierania informacji (oprócz www) poprzez ankietę (np. NGO, poradnie w ramach służby zdrowia, poczekalnie przy zespołach ds. orzecznictwa o niepełnosprawności i in.)	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) przygotowanie diagnozy dostępności architektonicznej na terenie powiatu pod kątem OzN; 2) przygotowanie strategii poprawy dostępności architektonicznej na terenie powiatu pod kątem OzN

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
10. Dostępność usług i urzędzeń dla OzN	zamieszczenie w wydzielonym miejscu na stronie www jednostki informacji o usługach dla OzN	1) przygotowanie planu działań, mających na celu pozyskanie dodatkowych środków na rzecz OzN (w sytuacji, gdy potrzeby przekraczają otrzymywane środki); 2) przygotowanie projektu ankiety dla OzN i ich rodzin. Ankieta powinna odnosić się w szczególności do takich kwestii, jak zapotrzebowanie na SUO, zapotrzebowanie bieżące i przewidywane na 10 lat na miejsca w dziennych placówkach dla dorosłych – ŚDS, WTZ, ZAZ, ZPCH, na miejsca w placówkach całodobowej opieki okresowego pobytu oraz miejsca w placówkach całego pobytu z uwzględnieniem stopnia i rodzaju niepełnosprawności	brak lub pojedyncze rekomendacje	regularne zbieranie informacji na temat potrzeb OzN

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	1) udostępnianie na stronach internetowych instytucji informacji o przygotowywanych wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych w formatach dostępnych; 2) przyjęcie i stosowanie zasady pytania o specjalne potrzeby uczestników/uczestniczek wydarzeń; 3) zapewnienie w trakcie wydarzeń na terenach otwartych toalet typu toi toi dostępnych dla OzN	1) przyjęcie i stosowanie zasady pytania o specjalne potrzeby uczestników/uczestniczek wydarzeń, np. o treści „Prosimy o informację o Pani/Pana specjalnych potrzebach: symultaniczny przekaz tekstowy (napisy na żywo), tłumacz polskiego języka migowego, pętla indukcyjna, powiększony tekst, wsparcie asystenta (osoby niewidomej/ osoby głuchoniewidomej/ osoby z niepełnosprawnością fizyczną/psychiczną), inne; 2) stworzenie procedury dostępnych wydarzeń (lista działań, które należy podjąć, by wydarzenie uznać za dostępne dla OzN)	brak lub pojedyncze rekomendacje	zapewnienie pętli indukcyjnej, tłumacza PJM, audiodeskrypcji i napisów na organizowanych wydarzeniach
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego (art. 9 Konwencji)	przekazywanie ewentualnych skarg i wniosków wpływających do powiatu w zakresie dostępności transportu publicznego i specjalistycznego do odpowiednich instytucji	przekazywanie ewentualnych skarg i wniosków wpływających do powiatu w zakresie dostępności transportu publicznego i specjalistycznego do odpowiednich instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	wprowadzenie udźwiękowienia komunikatów na zewnątrz i wewnątrz autobusów, komunikatów na wyświetlaczach i monitorach, a także zamontowanie pętli indukcyjnych

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	dokonanie analizy możliwości ubiegania się przez instytucję o dodatkowe środki na usługi wspierające, np. w ramach projektów unijnych oraz możliwości wsparcia organizacji pozarządowych w ich staraniach o takie środki (partnerstwo, lokal, zlecenie zadań)	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	ubieganie się przez instytucję o dodatkowe środki na usługi wspierające, np. w ramach projektów unijnych, oraz stworzenie możliwości wsparcia organizacji pozarządowych w ich staraniach zgodnie z wnioskami z raportu
14. Działania z zakresu ochrony życia	brak	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	realizacja szkoleń dla psychologów i psychiatrów z zakresu pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną, niepełnosprawnościami sprzężonymi i zaburzeniami psychicznymi
15. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej	uzupełnienie informacji dotyczącej świadczenia porad prawnych	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	analiza skuteczności i potrzeb mieszkańców powiatu z zakresu bezpłatnej pomocy prawnej
16. Instrumenty rynku pracy	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
17. Mobilność OzN	informowanie OzN o możliwościach zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się poprzez zamieszczenie informacji w miejscu i w formie dostępnej dla OzN (np. strona internetowa)	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) przeszkolenie odpowiednich pracowników instytucji oraz jej jednostek z tematyki pomocy w otrzymaniu psów asystujących; 2) wprowadzenie do programu obowiązkowych szkoleń dla nowych pracowników dotyczących umiejętności poruszania się OzN; 3) nawiązanie kontaktu z organizacjami lub specjalistami w celu przeprowadzenia szkolenia dla personelu pracującego z OzN dotyczącego umiejętności poruszania się

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
18. Organizacja oświaty	dokonanie przeglądu potrzeb i możliwości utworzenia klas specjalnych i/lub integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych podlegających instytucji z uwzględnieniem uczniów o szczególnych potrzebach	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	dokonanie przeglądu potrzeb i możliwości utworzenia szkół integracyjnych podlegających instytucji, z uwzględnieniem uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych
19. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	zebranie informacji i analiza wniosków o realizowanych działaniach uświadamiających w szkołach ogólnodostępnych, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów antyprzemocowych, w tym antydyskryminacyjnych	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	w przypadku stwierdzenia, że działania określone w rekomendacji nie są wystarczające do podjęcia działań uświadamiających w szkołach
20. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	zapewnienie typoskopu (ramki do podpisu)	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) wprowadzenie do programu obowiązkowych szkoleń dla nowych pracowników dotyczących tematyki komunikacji z OzN; 2) umożliwienie wyznaczenia terminu wizyty w oddziale z zapewnieniem nieodpłatnej usługi tłumacza migowego
21. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) stworzenie miejsc całodobowych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki niesamodzielnej OzN; 2) stworzenie na terenie powiatu mieszkań treningowych i wspomaganych dla OzN; 3) opracowanie i wdrożenie w przypadku nieadekwatności mieszkaniowej i krytycznej sytuacji mieszkaniowej programu naprawczego uwzględniającego specyficzne potrzeby wynikające z niepełnosprawności

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 9. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
22. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	dokonanie analizy możliwości uzyskania środków na ochronę socjalną i poprawę warunków życia mieszkańców powiatu w trudnej sytuacji życiowej	brak lub pojedyncze rekomendacje	podjęcie starań o uzyskanie środków na zatrudnienie asystentów OzN, które będą udzielały wsparcia OzN w środowisku lokalnym	stworzenie miejsc całodobowych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki osobie niesamodzielnej
Obszar dodatkowy: działania na rzecz mieszkalnictwa	przeegląd dostępności architektonicznej mieszkań chronionych, za których odpowiedzialna jest jednostka	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	analiza możliwości stworzenia mieszkań treningowych/ wspomaganych
Obszar dodatkowy: dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji	zapewnienie informacji o konsultacjach programu współpracy dostępnej dla OzN na stronie internetowej w formacie zgodnym z WCAG 2.0	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
Obszar dodatkowy: działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN	upowszechnianie informacji o działaniach rady poprzez zamieszczenie zakładki na głównej stronie z informacją o radzie oraz o sposobie kontaktu z jej członkami	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 10. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla powiatowych urzędów pracy

POWIATOWE URZĘDY PRACY				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni	1) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN bliżej pochylni i wejścia do budynku; 2) usunięcie nieprzymocowanych wycieraczek zewnętrznych i wewnętrznych lub zastąpienie ich rozwiązaniami systemowymi (zlicowanymi z podłożem)	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN przy budynku PUP; 2) zamontowanie systemu automatycznego otwierania drzwi do budynków
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	opracowanie/kontynuowanie programu staży dla OzN w instytucji i jej jednostkach organizacyjnych
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
5. Konsultacje społeczne w instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
6. Kompetencje pracowników instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 10. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
8. Dostęp do informacji o usługach urzędów pracy	przeprowadzenie wśród pracowników powiatowego urzędu pracy ankiety mającej na celu zobrazowanie potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością	przeprowadzenie przez instytucję analizy potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością oraz dostępności takich szkoleń w 2018 r. lub/i w 2019 r.	brak lub pojedyncze rekomendacje	przygotowanie nagrania wideo z tłumaczeniem PJM stanowiącego instrukcję „Jak załatwić sprawę w PUP”; 2) udostępnienie usługi wideo-tłumacza PJM. Połączenie z tłumaczem powinno być powszechne, dyskretne i szybkie; 3) przeszkolenie przynajmniej jednej osoby odpowiedzialnej za obsługę klientów PUP z obsługi osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności; 4) instalacja macierzowych pętli indukcyjnych na terenie PUP
9. Dostępność przestrzeni publicznych	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
10. Dostępność usług i urządzeń dla OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
14. Działania z zakresu ochrony życia	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
15. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 10. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
16. Instrumenty rynku pracy	umieszczenie na stronie PUP zakładki dla OzN z informacjami o: dostępności i miejscu obsługi OzN, sposobie dojazdu do urzędu, możliwościach kontaktu zdalnego, przywilejach pracownika z niepełnosprawnością, ofercie dedykowanej OzN, projektach i programach specjalnych etc.	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	1) przeszkolenie przynajmniej jednej osoby odpowiedzialnej za obsługę klientów PUP z obsługi osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności; 2) przeprowadzenie dogłębnej analizy rynku pracy (pracodawców) z terenu działania jednostki pod kątem zawodów, na jakie jest zapotrzebowanie na danym terenie. Przeprowadzenie szkoleń podnoszących/zmieniających kwalifikacje zawodowe dla OzN zgodne z ww. analizą; 3) przeprowadzenie wśród pracowników PUP-u rozeznania wśród szkoleń ogólnodostępnych dotyczących możliwości podniesienia kompetencji w zakresie aktywizowania OzN
17. Mobilność OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	udział pracowników PCPR w targach rehabilitacyjnych w celu zapoznania z najnowszym sprzętem rehabilitacyjnym dostępnym na rynku
18. Organizacja oświaty	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
19. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
20. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
21. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 10. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
22. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
Obszar dodatkowy: działania na rzecz mieszkalnictwa	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
Obszar dodatkowy: dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje
Obszar dodatkowy: działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak rekomendacji	brak lub pojedyncze rekomendacje	brak lub pojedyncze rekomendacje

Tab. 11. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla powiatowych centrów pomocy rodzinie

POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni	usunięcie nieprzymocowanych wycieraczek zewnętrznych i wewnętrznych lub zastąpienie ich rozwiązaniami systemowymi (zlicowanymi z podłożem)		1) kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni; 2) zamontowanie systemu automatycznego otwierania drzwi do budynków
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN				przygotowanie stron www jednostek organizacyjnych starostwa, w szczególności PCPR-u, zgodnie ze standardami WCAG 2.0
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji				opracowanie/kontynuowanie programu staży dla OzN w instytucji i jej jednostkach organizacyjnych

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 11. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	poszerzenie działań informacyjnych kierowanych do OzN o krąg osób, które znajdują się poza bezpośrednim działaniem instytucji, poprzez utworzenie na stronie głównej instytucji wydzielonej zakładki (lub na stronie PCPR), zawierającej najważniejsze informacje przydatne dla OzN			
5. Konsultacje społeczne w instytucji				
6. Kompetencje pracowników instytucji				
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji				
8. Dostęp do informacji o usługach urzędów pracy				
9. Dostępność przestrzeni publicznych				
10. Dostępność usług i urządzeń dla OzN	zamieszczenie w wydzielonym miejscu na stronie internetowej PCPR informacji o usługach dla OzN			stworzenie strony internetowej PCPR, zgodnej ze standardami WCAG 2.0
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu				
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego				

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 11. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności				
14. Działania z zakresu ochrony życia	opublikowanie na stronie ośrodka interwencji kryzysowej oraz PCPR-u informacji, gdzie i w jakiej formie kobiety mające urodzić chore dziecko mogą uzyskać pomoc (np. psychologiczną, prawną itp.)			
15. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej	uzupełnienie na stronie internetowej instytucji/PCPR-u informacji dot. miejsc świadczenia porad prawnych oraz zakresu dostosowania miejsca i sposobu świadczenia porad do potrzeb OzN (z uwzględnieniem dojazdu komunikacją do budynku, parkingów, podjazdów, wind, toalet, a także sposobu udzielania porady)			
16. Instrumenty rynku pracy				
17. Mobilność OzN	informowanie OzN o możliwościach zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się poprzez zamieszczenie skrótowej informacji w miejscu i w formie dostępnym dla OzN (np. strona internetowa, tablica ogłoszeń, ulotka) o kwocie dofinansowania, zasadach jego przyznawania oraz stworzenie listy placówek, do których można udać się po dofinansowanie	podjęcie działań na rzecz OzN w zakresie pomocy w otrzymaniu psów asystujących poprzez stworzenie listy placówek, do których można się udać po dofinansowanie, i opublikowanie jej w miejscu i w formie dostępnym dla OzN	podjęcie działań na rzecz OzN w zakresie pomocy w otrzymaniu psów asystujących poprzez stworzenie listy placówek, do których można się udać po dofinansowanie, i opublikowanie jej w miejscu i w formie dostępnym dla OzN	1) podjęcie działań na rzecz OzN w zakresie pomocy w otrzymaniu psów asystujących poprzez stworzenie listy placówek, do których można się udać po dofinansowanie, i opublikowanie jej w miejscu i w formie dostępnym dla OzN (np. tablica ogłoszeń, ulotka); 2) wprowadzenie do programu obowiązkowych szkoleń dla nowych pracowników dotyczących umiejętności poruszania się OzN; 3) udział pracowników PCPR w targach rehabilitacyjnych w celu zapoznania z najnowszym sprzętem rehabilitacyjnym dostępnym na rynku

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 11. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
18. Organizacja oświaty				
19. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej				
20. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów				
21. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	przeprowadzenie analizy warunków życia OzN i umieszczenie tych danych w bilansie potrzeb w zakresie pomocy społecznej na terenie powiatu, przy uwzględnieniu 3 rodzajów warunków życia: żywność, odzież, mieszkanie			1) dokonanie analizy potrzeb OzN w zakresie różnych form mieszkalnictwa wspomaganego okresowego i stałego; 2) uzyskanie informacji od kilku instytucji znajdujących się na terenie województwa, jakie placówki w województwie mogą świadczyć usługi pobytu krótkoterminowego i stałego dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla osób z intelektualną niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub głębokim, z autyzmem i zaburzeniami zachowania, z niepełnosprawnościami sprzężonymi
22. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej				
Obszar dodatkowy: działania na rzecz mieszkalnictwa				
Obszar dodatkowy: dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji				
Obszar dodatkowy: działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN				

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla urzędów gmin

URZĘDY GMIN (bez ośrodków pomocy społecznej)				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	1) kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni; 2) zapoznanie się z publikacją <i>Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając koncepcje uniwersalnego projektowania – poradnik</i> wydaną przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	1) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN; 2) stosowanie kontrastowych i czytelnych oznaczeń pomieszczeń oraz kierunków dotarcia do nich, numerów pięter	1) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN w najbliższym sąsiedztwie wejścia do budynku; 2) dostosowanie procedur i systemów przeciwpożarowych (sygnalizowanie dźwiękiem i światłem, wózki ewakuacyjne, przeszkolenie personelu)	1) budowa/dostosowanie toalety do potrzeb OzN; 2) budowa/przebudowa windy, pochylni, poręczy, usunięcie progów, wymiana drzwi wejściowych na szersze lub lżejsze
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	1) zapoznanie się z raportem z audytu dostępności strony www; 2) dostosowanie strony internetowej do standardów WCAG 2.0 lub zrobienie nowej, spełniającej standardy	dostosowanie strony internetowej do standardów WCAG 2.0	zamieszczanie audiodeskrypcji, czyli opisów zdjęć do artykułów	zamieszczanie audiodeskrypcji, napisów dla niesłyszących, tłumaczenie na polski język migowy

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
<p>3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji</p>	<p>1) w trakcie naboru na wolne stanowiska urzędnicze upublicznianie informacji o osiągnięciu lub nie wskaźnika 6% zatrudnienia OzN w formacie dostępnym – dokument Word lub plik PDF (nie może to być skan ani zdjęcie); 2) w treści ogłoszenia o naborze na wolne stanowisko podawanie informacji o dostępności budynku oraz stanowiska pracy dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności</p>	<p>opracowanie i wywieszenie informacji na tablicy ogłoszeń w urzędzie o możliwości skorzystania z pierwszeństwa w zatrudnieniu na stanowiskach biurowych ze względu na niepełnosprawność i zachęcającej do śledzenia ogłoszeń o naborach na wolne stanowiska biurowe w gminie</p>	<p>1) zamieszczanie na stronie www urzędu gminy informacji dla pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudnienia OzN wraz z odniesieniem do strony Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych; 2) przy kolejnych naborach na stanowiska urzędnicze rozpowszechnianie informacji o naborze, aby dotarła do jak największej liczby OzN, z wykorzystaniem różnorodnych form dystrybucji</p>	<p>1) przy zatrudnianiu OzN dostosowanie stanowiska pracy zgodnie z potrzebami określonymi przez pracownika (np. ergonomiczne biurko i krzesło, komputer z odpowiednim oprogramowaniem, odpowiednie oświetlenie itp.); 2) udział pracowników urzędu i jednostek w szkoleniach na temat zatrudnienia OzN, prawa pracy, przywilejów pracowników z orzeczeniem o niepełnosprawności, szkoleniu na temat pozyskiwania dofinansowania z PFRON do zatrudnienia OzN, szkoleniu na temat dostosowywania stanowiska pracy dla OzN i możliwości pozyskiwania dofinansowania na takie działania; 3) udostępnianie na terenie instytucji i jej jednostek organizacyjnych kampanii promujących zatrudnienie OzN</p>
<p>4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN</p>	<p>1) promowanie wśród ogółu mieszkańców gminy informacji na temat działań prowadzonych na rzecz OzN; 2) stosowanie w dokumentach i materiałach powstających w jednostce określenia „osoba z niepełnosprawnością”</p>	<p>1) stosowanie określenia „osoba z niepełnosprawnością” zamiast „osoba niepełnosprawna”; 2) przygotowanie katalogu lokalnych organizacji pozarządowych wraz z adresami, do których będą wysyłane informacje na temat działań na terenie miasta dotyczących środowiska OzN, w celu zwalczania stereotypów</p>	<p>promowanie wśród ogółu mieszkańców informacji na temat niepełnosprawności</p>	<p>1) promowanie wśród ogółu mieszkańców informacji na temat niepełnosprawności; 2) informowanie na stronie internetowej o obchodach dni, świąt czy akcjach związanych z tematyką niepełnosprawności</p>

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
5. Konsultacje społeczne w instytucji	1) opracowanie mechanizmów ogłaszania konsultacji społecznych w miejscach i formach dostępnych dla OzN; 2) przyjęcie i stosowanie zasady pytania o specjalne potrzeby uczestników/uczestniczek konsultacji (np. symultaniczny przekaz tekstowy, tłumacz PJM, pętla indukcyjna, powiększony tekst, wsparcie asystenta)	1) zagwarantowanie dostępności informacji, sposobu zbierania opinii społecznych poprzez przygotowanie informacji o konsultacjach w druku powiększonym, bez zbędnych ozdób, prostym językiem (tekst łatwy w czytaniu); 2) organizowanie konsultacji społecznych w miejscu spełniającym kryteria uniwersalnego projektowania, z możliwością dojazdu komunikacją zbiorową	organizowanie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami; przygotowywanie plakatów zachęcających wszystkich mieszkańców do współdecydowania o ważnych kwestiach dotyczących pracy i życia gminy	1) dopuszczenie możliwości konsultacji zdalnych (przez Internet – mailowo, poprzez ankiety on-line, np. survio, ankiety google lub przez specjalną platformę); 2) zagwarantowanie dostępności informacji, sposobu zbierania opinii społecznych poprzez przygotowanie informacji o konsultacjach w druku powiększonym, bez zbędnych ozdób, prostym językiem (tekst łatwy w czytaniu)
6. Kompetencje pracowników instytucji	1) zobowiązanie pracowników instytucji oraz podległych jej jednostek organizacyjnych do zapoznania się z treścią Konwencji poprzez przesłanie pisma informacyjnego oraz zamieszczenie linku do treści Konwencji na stronie internetowej instytucji w łatwym do znalezienia miejscu, np. zakładce dla OzN; 2) przeprowadzenie wśród pracowników instytucji ankiety mającej na celu ustalenie potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością oraz dokonanie ich analizy	przeprowadzenie przez instytucję analizy potrzeb pracowników w zakresie szkoleń o tematyce obsługi klienta z niepełnosprawnością oraz dostępności takich szkoleń	wprowadzenie szkolenia z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością jako obowiązkowego dla nowych pracowników instytucji oraz jej jednostek	1) przygotowanie nagrania wideo z tłumaczeniem PJM będącego instrukcją „Jak załatwić sprawę w urzędzie”; 2) przygotowanie zakładki na stronie internetowej, umożliwiającej zgłaszanie przez mieszkańców potrzeb w zakresie poprawy technicznej, organizacyjnej i merytorycznej strony kontaktu pracowników z osobami z niepełnosprawnościami; 3) stworzenie planu szkoleń cyklicznych i weryfikowanie wiedzy pracowników z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością; 4) wprowadzenie szkolenia z zakresu obsługi klienta z niepełnosprawnością jako obowiązkowego dla nowych pracowników instytucji oraz jej jednostek

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	1) umieszczenie treści Konwencji w dostępnej formie na stronie internetowej w celu zwrócenia uwagi mieszkańców na jej treść i związaną z nią problematykę; 2) stosowanie klauzul społecznych w przypadkach, gdy jest to możliwe i celowe	stosowanie klauzul społecznych w przypadkach, gdy jest to możliwe i celowe	1) przygotowanie standardów dostępnej przestrzeni na terenie gminy z uwzględnieniem treści publikacji <i>Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnościami, uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik</i> , wyd. Ministerstwo Infrastruktury i budownictwa, Warszawa 2017; 2) wprowadzenie procedury informowania NGO o tworzonych w instytucji programach/strategiach dotyczących OzN, realizowanych projektach lub innych inicjatywach jednostki	1) przygotowanie diagnozy dostępności architektonicznej w gminie pod kątem OzN; 2) przygotowanie strategii poprawy dostępności architektonicznej w gminie pod kątem OzN; 3) stosowanie klauzul społecznych w przypadkach, gdy jest to możliwe i celowe
8. Dostępność informacji oraz udział w wyborach i referendach	opublikowanie informacji o wyborach na stronie internetowej o sposobie dotarcia do lokali wyborczych i ich dostępności dla OzN	1) zapewnienie pełnej dostępności architektonicznej minimum połowy lokali wyborczych w gminie; 2) umieszczenie informacji o wyborach i wyników wyborów na stronie internetowej w formacie dostępnym dla OzN	brak rekomendacji	umieszczanie informacji o wyborach i wyników wyborów na stronie internetowej w formacie dostępnym dla OzN
9. Dostępność przestrzeni publicznych	1) przeprowadzenie ankiety wśród mieszkańców mającej na celu zobrazowanie ich potrzeb w zakresie dostępności architektonicznej na terenie gminy; 2) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN w najbliższym sąsiedztwie wejścia do budynku lub wyznaczenie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych dla OzN	dokonanie analizy raportu z ankiety nt. dostępności architektonicznej gminy	wnioskowanie do odpowiedniej instytucji o dostosowanie przestrzeni publicznej: przystanków, przejść dla pieszych, ciągów pieszych	1) zapewnianie dostępności rewitalizowanej przestrzeni w realizowanych w przyszłości pracach; 2) przygotowanie diagnozy dostępności architektonicznej na terenie gminy pod kątem OzN

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
10. Dostępność usług i urzędów dla OzN	zamieszczenie w wydzielonym miejscu na stronie internetowej urzędu gminy informacji o usługach dla OzN	przygotowanie projektu działań mających na celu pozyskanie dodatkowych środków na rzecz OzN (w sytuacji, gdy potrzeby przekraczają otrzymywane środki)	przygotowanie projektu działań mających na celu pozyskanie dodatkowych środków na rzecz OzN (w sytuacji, gdy potrzeby przekraczają otrzymywane środki)	1) przygotowanie projektu działań, mających na celu pozyskanie dodatkowych środków na rzecz OzN (w sytuacji, gdy potrzeby przekraczają otrzymywane środki); 2) regularne zbieranie informacji na temat potrzeb OzN, uwzględnienie ich w planach działania gminy oraz przekazywanie ich władzom samorządowym
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	udostępnianie informacji na stronach internetowych o wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, wraz z informacjami o dostępności imprez dla OzN	stworzenie procedury dostępnych wydarzeń (lista działań, które należy podjąć, by wydarzenie uznać za dostępne dla OzN)	1) współpraca z organizacjami przy realizacji zadań publicznych zapewniających udział OzN w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie; 2) przyjęcie i stosowanie zasady pytania o specjalne potrzeby uczestników wydarzeń	1) zapewnienie dostępności architektonicznej z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania do obiektów kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu; 2) zapewnienie dostępności do dóbr kultury (dotykowe oglądanie, audiodeskrypcja, napisy, proste teksty, instalacja macierzowych pętli indukcyjnych, zapewnienie tłumaczy PJM)
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	1) zamieszczenie na stronie internetowej informacji o możliwości składania ewentualnych skarg i wniosków w zakresie dostępności transportu publicznego do odpowiednich instytucji; 2) przekazywanie ewentualnych skarg i wniosków wpływających do gminy w zakresie dostępności transportu publicznego i specjalistycznego do odpowiednich instytucji	zamieszczenie na stronie internetowej informacji o możliwości składania ewentualnych skarg i wniosków w zakresie dostępności transportu publicznego do odpowiednich instytucji	brak rekomendacji	1) wprowadzenie udźwiękowania komunikatów na zewnątrz i wewnątrz autobusów, komunikatów na wyświetlaczach i monitorach, a także zamontowanie pętli indukcyjnych; 2) podjęcie działań w celu wdrożenia wniosków z analizy określonej w rekomendacji

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	dokonanie analizy możliwości ubiegania się przez instytucję o dodatkowe środki na usługi wspierające, np. w ramach projektów unijnych, oraz możliwości wsparcia organizacji pozarządowych w ich staraniach o takie środki	dokonanie analizy możliwości ubiegania się przez instytucję o dodatkowe środki na usługi wspierające, np. w ramach projektów unijnych, oraz możliwości wsparcia organizacji pozarządowych w ich staraniach o takie środki	brak rekomendacji	dokonanie analizy możliwości ubiegania się przez instytucję o dodatkowe środki na usługi wspierające, np. w ramach projektów unijnych, oraz możliwości wsparcia organizacji pozarządowych w ich staraniach o takie środki
14. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej	umieszczenie na stronach internetowych gminy katalogu praw OzN wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz linku do strony zawierającej katalog praw wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu OzN	analiza skuteczności i potrzeb mieszkańców gminy z zakresu bezpłatnej pomocy prawnej	brak rekomendacji	brak rekomendacji
15. Mobilność OzN	informowanie OzN o możliwościach zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się poprzez zamieszczenie skrótowej informacji w miejscu i w formie dostępnym dla OzN	nawiązanie kontaktu z organizacjami zajmującymi się problematyką OzN w celu przeprowadzenia szkolenia dla wybranego personelu urzędu gminy i jej jednostek z zakresu zagadnień dotyczących wspierania OzN w załatwianiu spraw urzędowych (poruszania się po urzędzie i obsługi klienta z niepełnosprawnością)	brak rekomendacji	1) przeszkolenie odpowiednich pracowników instytucji oraz jej jednostek z tematyki pomocy w otrzymaniu psów asystujących; 2) przeszkolenie odpowiednich pracowników instytucji oraz jej jednostek z tematyki przyznawania dofinansowań oraz możliwości w zakresie zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się; 3) wprowadzenie do programu obowiązkowych szkoleń dla nowych pracowników dotyczących umiejętności poruszania się OzN

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
16. Organizacja oświaty	dokonanie przeglądu potrzeb i możliwości utworzenia klas integracyjnych w szkołach podlegających instytucji z uwzględnieniem uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych	przedyskutowanie wyników przeglądu i przekazanie do odpowiednich instytucji/ jednostek	brak rekomendacji	podjęcie działań w celu stworzenia odpowiednio klas specjalnych lub klas integracyjnych, jeżeli analizy wynikające z rekomendacji wykażą taką potrzebę i możliwość
17. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	1) zebranie informacji i analiza wniosków o przeprowadzanych działaniach uświadamiających w szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów antyprzemocowych, w tym antydyskryminacyjnych; 2) zebranie informacji o działaniach uświadamiających w szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów antyprzemocowych, w tym antydyskryminacyjnych, i analizę, czy działania te są wystarczające	zebranie informacji o realizowanych działaniach uświadamiających w szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji programów antyprzemocowych, w tym antydyskryminacyjnych, i analizę, czy działania te są wystarczające	brak rekomendacji	w przypadku stwierdzenia, że działania określone w rekomendacji nie są wystarczające, podjęcie działań uświadamiających w szkołach
18. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	1) zamieszczenie informacji o uprawnieniach OzN w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości na stronie internetowej; 2) zapewnienie typoskopu (ramki do podpisu); 3) zapewnienie wersji brajlowskiej formularzy, w powiększonym druku (do zapoznania się przez osoby z problemami wzroku) w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości	1) zapewnienie instrukcji o sposobie wypełnienia i złożenia wniosku w tekście łatwym do czytania; 2) zapewnienie typoskopu (ramki do podpisu)	zapewnienie instrukcji o sposobie wypełnienia i złożenia wniosku w tekście łatwym do czytania	1) przeprowadzenie szkolenia dla pracowników przyjmujących wnioski z zakresu komunikowania się z OzN; 2) wprowadzenie do programu obowiązkowych szkoleń dla nowych pracowników dotyczących tematyki komunikacji z OzN

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
19. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	1) opracowanie i wdrożenie w przypadku nieadekwatności mieszkaniowej i krytycznej sytuacji mieszkaniowej programu naprawczego uwzględniającego specyficzne potrzeby wynikające z niepełnosprawności; 2) opracowanie programu walki z ubóstwem (OzN są szczególnie narażone na ubóstwo)
20. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	dokonanie analizy możliwości stworzenia i uzyskania środków na ochronę socjalną i poprawę warunków życia ubogich mieszkańców gminy	stworzenie miejsc całodobowych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki osobie niesamodzielnej	stworzenie miejsc całodobowych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki osobie niesamodzielnej	stworzenie miejsc całodobowych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki osobie niesamodzielnej
21. Dostęp do informacji o usługach urzędów pracy	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
22. Dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
23. Działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: współpraca na rzecz aktywizacji zawodowej	umieszczenie informacji o działaniach PCPR dotyczących aktywizacji zawodowej OzN, np. w zakładce poświęconej OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	zbieranie informacji i tworzenie bazy danych tzw. dobrych przykładów aktywizacji zawodowej i rozwiązywania problemów bezrobocia OzN oraz promowanie tych rozwiązań na stronie internetowej

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 12. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
Obszar dodatkowy: działania w zakresie ochrony życia	wystosowanie pisma do samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej w celu zwrócenia uwagi na problematykę osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności (w szczególności wsparcie matki spodziewającej się dziecka z niepełnosprawnością, opieka nad matką z niepełnosprawnością, zapewnienie dostępności placówki dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności)	analiza ustawy za życia pod kątem możliwości pomocy osobom z niepełnosprawnością i ich rodzinom w ramach działalności gminy	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: działania na rzecz mieszkalnictwa	umieszczenie linku do strony PCPR w łatwo dostępnym miejscu na stronie www urzędu gminy	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji

Tab. 13. Najczęstsze szczegółowe rekomendacje w danych obszarach dla ośrodków pomocy społecznej

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ				
Obszar	MUST	SHOULD	COULD	WON'T
1.	2.	3.	4.	5.
1. Dostępność budynków	1) kontrastowe oznaczenie elementów ciągów komunikacyjnych: schodów, szklanych drzwi, pochylni; 2) zapoznanie się z publikacją <i>Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami, uwzględniając koncepcje uniwersalnego projektowania – poradnik</i> wydaną przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa; 3) przymocowanie do podłoża dywanów i wycieraczek	1) wyznaczenie miejsca postojowego dla OzN; 2) stosowanie kontrastowych i czytelnych oznaczeń pomieszczeń oraz kierunków dotarcia do nich, numerów pięter	dostosowanie procedur i systemów przeciwpożarowych (sygnalizowanie dźwiękiem i światłem)	1) poszerzenie drzwi wewnętrznych do minimum 0,9 m; 2) wyznaczenie miejsc postojowych dla OzN w najbliższym sąsiedztwie budynków

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 13. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
2. Dostosowanie formy informacji do potrzeb OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
3. Działania na rzecz zatrudnienia OzN w instytucji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
4. Działania informacyjne ukierunkowane na zwalczanie stereotypów, podnoszenie świadomości dotyczącej praw i godności OzN oraz promocji zatrudnienia OzN	poszerzenie działań informacyjnych kierowanych do OzN o krąg osób, które znajdują się poza bezpośrednim działaniem instytucji, np. poprzez utworzenie na stronie internetowej gminy lub GOPS-u wydzielonej zakładki zawierającej najważniejsze informacje przydatne dla OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
5. Konsultacje społeczne w instytucji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
6. Kompetencje pracowników instytucji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
7. Wypełnienie obowiązków ogólnych wynikających z Konwencji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
8. Dostępność informacji oraz udział w wyborach i referendach	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
9. Dostępność przestrzeni publicznych	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 13. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
10. Dostępność usług i urządzeń dla OzN	zamieszczenie w wydzielonym miejscu na stronie www instytucji lub dostosowanej stronie GOPS-u informacji o usługach dla OzN	przygotowanie projektu ankiety dla OzN i ich rodzin. Ankieta powinna odnosić się w szczególności do takich kwestii, jak zapotrzebowanie na SUO, zapotrzebowanie bieżące i przewidywane do 10 lat na miejsca w placówkach dziennego pobytu dla dorosłych (ŚDS, WTZ) z uwzględnieniem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, na miejsca w placówkach całodobowej opieki okresowego pobytu oraz miejsca w placówkach stałego pobytu z uwzględnieniem stopnia i rodzaju niepełnosprawności	analiza zapotrzebowania na poszerzenie oferty asystenta OzN	regularne zbieranie informacji na temat potrzeb OzN oraz przekazywanie ich władzom rządowym i samorządowym. Wskazane jest co najmniej raz w roku przeprowadzanie ankiety badającej potrzeby dorosłych i dzieci z niepełnosprawnościami, uwzględniającej rozwój dzieci i ścieżkę życiową osób dorosłych w perspektywie krótkoterminowej (to jest do roku) oraz długoterminowej (to jest do 10 lat)
11. Dostępność wydarzeń z zakresu kultury, rekreacji, wypoczynku i sportu	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
12. Działania na rzecz dostępności transportu publicznego i specjalistycznego	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
13. Działania na rzecz usług wspierających OzN w ich samodzielności	dokonanie analizy i przedstawienie informacji na stronie internetowej oraz ulotkach, które placówki pobytu całodobowego okresowego w województwie (w szczególności w najbliższej okolicy) są przygotowane do przyjmowania osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	brak rekomendacji	brak rekomendacji	dokonanie analizy potrzeb mieszkańców z różnymi niepełnosprawnościami w zakresie placówek stałego i okresowego całodobowego pobytu na podstawie wyników ankiety określonej w rekomendacjach 10.4.2, uwzględnianie tych potrzeb w planach działania gminy oraz przekazywanie ich odpowiednim władzom rządowym i samorządowym

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 13. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
14. Działania na rzecz zabezpieczenia praw OzN oraz podnoszenia świadomości prawnej	umieszczenie na stronach internetowych gminy lub jej jednostki GOPS katalogu praw OzN wynikających z ustawy o pomocy społecznej oraz linku do strony zawierającej katalog praw wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
15. Mobilność OzN	1) informowanie OzN o możliwościach zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się poprzez zamieszczenie informacji w miejscu i w formacie dostępnym dla OzN (np. strona internetowa, tablica ogłoszeń, ulotka) o kwocie dofinansowania, zasadach jego przyznawania oraz stworzenie listy placówek, do których można się udać po dofinansowanie; 2) informowanie OzN o możliwościach pomocy w otrzymaniu psów asystujących poprzez stworzenie listy placówek, do których można się udać po pomoc i dofinansowanie	podjęcie działań na rzecz OzN w zakresie pomocy w otrzymaniu psów asystujących poprzez stworzenie listy placówek, do których można się udać po dofinansowanie, i opublikowanie jej w miejscu i w formacie dostępnym dla OzN (np. strona internetowa, tablica ogłoszeń, ulotka)	wyznaczenie pracownika odpowiedzialnego za przekazywanie informacji dotyczących przyznawania dofinansowań zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się oraz otrzymywania psów asystujących	wyznaczenie pracownika odpowiedzialnego za przekazywanie informacji dotyczących tematyki przyznawania dofinansowań oraz możliwości w zakresie zakupu sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się
16. Organizacja oświaty	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
17. Podnoszenie świadomości i współpraca lokalna na rzecz edukacji włączającej	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
18. Racjonalne usprawnienia w procedurze przyjmowania wniosków i wydawania dokumentów tożsamości oraz paszportów	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 13. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
19. Usługi socjalne i odpowiednie warunki życia	1) przeprowadzenie analizy warunków życia OzN uwzględniającej 3 rodzaje warunków życia: żywność, odzież, mieszkanie; 2) uzyskanie informacji od instytucji (władz gminy, powiatów, placówek, NGO) znajdujących się na terenie województwa, które placówki w województwie mogą świadczyć usługi pobytu krótkoterminowego i stałego dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla osób z poważnymi zaburzeniami, np. z autyzmem lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, oraz ewentualny przybliżony okres oczekiwania na wolne miejsca w placówkach; 3) opracowywanie i umieszczanie na stronie internetowej oraz w formie ulotek i plakatów na tablicy urzędu informacji na temat świadczeń rzeczowych i usług świadczonych przez urząd na rzecz OzN	1) uzyskanie informacji od kilku instytucji znajdujących się na terenie województwa, jakie placówki w województwie mogą świadczyć usługi pobytu krótkoterminowego i stałego dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla osób z poważnymi zaburzeniami, np. z autyzmem lub niepełnosprawnościami sprzężonymi; 2) uzyskanie informacji od instytucji (władz gmin, powiatów, placówek, NGO) znajdujących się na terenie województwa (min. 10), które placówki w województwie mogą świadczyć usługi pobytu krótkoterminowego i stałego dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla osób z poważnymi zaburzeniami, np. ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, oraz ewentualny przybliżony czas oczekiwania na wolne miejsca w placówkach	w stosunku do osób najbardziej potrzebujących wprowadzenie usług opiekuńczych i usług asystentów OzN	przeprowadzenie diagnozy na temat rozmiarów i rodzajów niepełnosprawności oraz warunków życia OzN i ich rodzin (sporządzenie na podstawie ankiety określonej w rekomendacji bazy danych o OzN, przeprowadzanie cyklicznych badań dot. standardu, jakości życia i potrzeb)
20. Współpraca na rzecz odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej	brak rekomendacji	brak rekomendacji	stworzenie miejsc całonocnych okresowego pobytu „kryzysowego” na wypadek nagłej konieczności zapewnienia opieki osobie niesamodzielnej (m.in. w ŚDS-ach, mieszkaniach chronionych, miejscach przy DPS-ach)	brak rekomendacji

Załącznik 1. Obszary objęte monitoringiem na poziomie poszczególnych jednostek

Tab. 13. cd.

1.	2.	3.	4.	5.
Obszar dodatkowy: dostęp do informacji o usługach urzędów pracy	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: dostępność oferty organizacji pozarządowych finansowanych ze środków instytucji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: działalność rad konsultacyjnych, rad pożytku publicznego i społecznych rad ds. OzN	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: współpraca na rzecz aktywizacji zawodowej	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: działania w zakresie ochrony życia	zamieszczanie na stronie internetowej informacji o usługach oferowanych przez NGO działające na terenie gminy	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji
Obszar dodatkowy: działania na rzecz mieszkalnictwa	umieszczenie linku do strony PCPR-u w łatwo dostępnym miejscu na stronie GOPS-u	brak rekomendacji	brak rekomendacji	brak rekomendacji